

Eindrapportering project lerend netwerk bis

Korte beschrijving voortgang van het project

Het doel van het project 10460 'Lerend netwerk Duaal leren in het hoger onderwijs en het volwassenonderwijs bis' was een **lerend netwerk** op te richten, en zo bij te dragen aan de **uitrol van duaal leren in Vlaanderen**. Zo kon het lerend netwerk antwoorden op openstaande beleidsvragen rond duaal leren in het hoger- en volwassenenonderwijs, de projecten steunen bij de ontwikkeling van proeftuinen en bijdragen aan de ontwikkeling van een visie, verbredingstrategie en een implementatieplan voor duaal leren in het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs bij onderwijsinstellingen, ondernemingen, sectoren en andere relevante actoren.

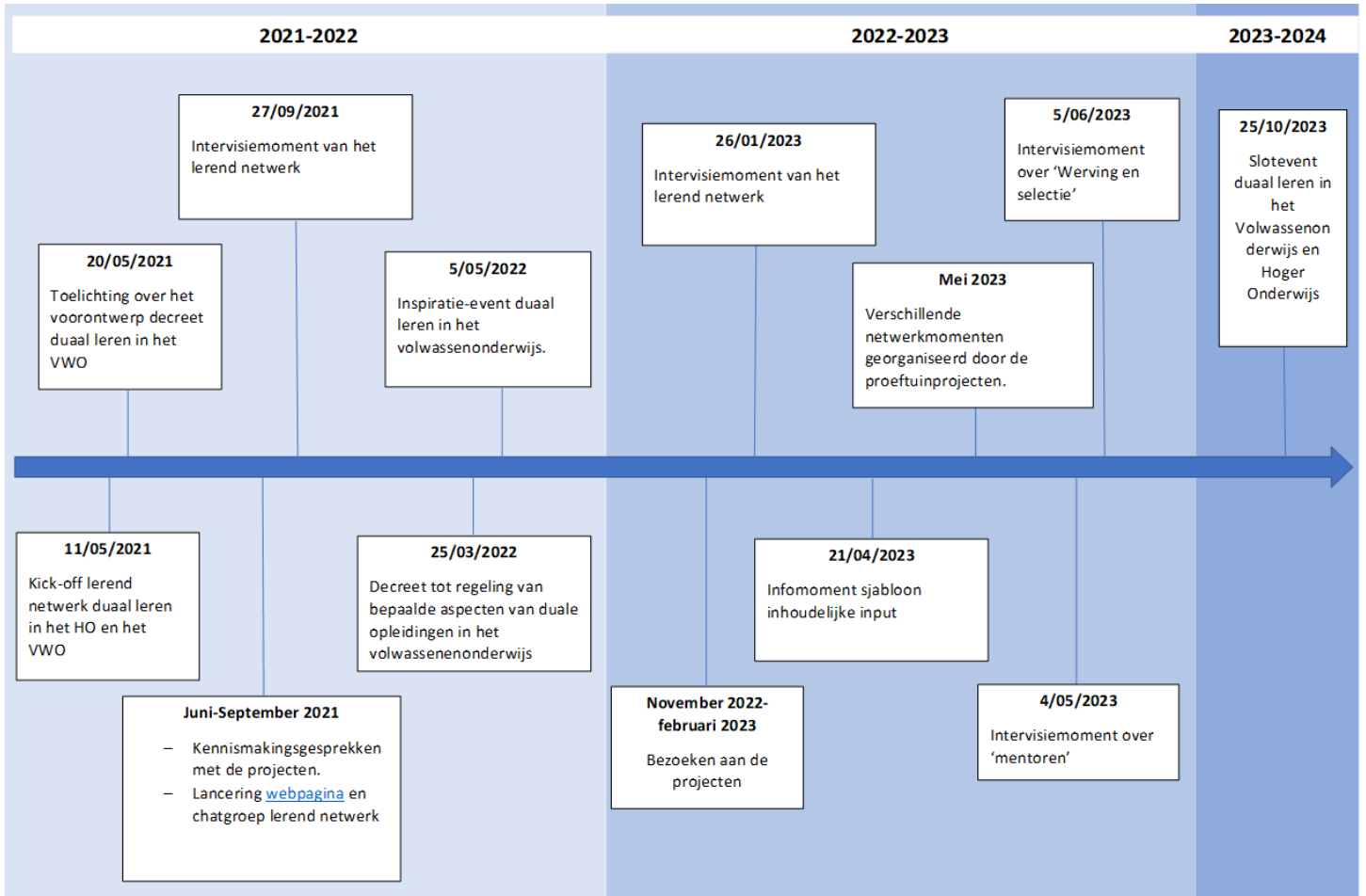
Door eerdere ervaringen met een lerend netwerk duaal leren in het hoger onderwijs en volwassenenonderwijs, verliep de opstart van het project soepel. Er was een goede voorbereiding en we konden de behoeften van de instellingen bij het opstarten van de projecten capteren en aanpakken. Ondanks de uitdagingen van de COVID-19-pandemie, verliep de samenwerking tussen de projectverantwoordelijke van het departement Onderwijs en Vorming en ondersteunende collega's van het departement Werk en Sociale Economie soepel. Vragen werden snel beantwoord en er was actieve deelname aan de online sessies.

Een doelstelling van het project was het opstarten van **proeftuinen rond duaal leren in het hoger- en volwassenenonderwijs**. In het hoger onderwijs werden 10 projecten geselecteerd, waarbij proeftuinen werden georganiseerd in 8 hogescholen en 1 universiteit. Voor het volwassenenonderwijs werden in totaal 4 projecten geselecteerd, waarbij 8 centra voor volwassenenonderwijs duale trajecten ontwikkelden voor 11 opleidingen. Deze proeftuinen liepen gedurende het academiejaar 2021-2022 en konden worden voortgezet of uitgebreid in het academiejaar 2022-2023. Tijdens het project werden de deelnemende proeftuinen bezocht om hun leerbehoeften te identificeren en te bekijken waar extra ondersteuning nodig was.

Om ervaringen te delen en de samenwerking tussen de deelnemers te versterken, werden **interviews** georganiseerd. Zo organiseerden we een thematisch interviewmoment gericht over mentoren en een interview met focus op werving en selectie, waarbij goede praktijkvoorbeelden uit de projecten voorgesteld werden. Ook tijdens deze projectperiode verliep de samenwerking tussen verschillende projectverantwoordelijken vlot, ondanks de wissels, en werd er snel ingespeeld op vragen of bemerkingen. Doordat de COVID-19 pandemie minder speelde tegen het einde van het project, kon er meer fysiek georganiseerd worden. Dit zorgde voor een grotere betrokkenheid van de deelnemers aan het project. Toch bleven we steeds flexibel door sessies ook digitaal te organiseren.

Het project werd afgesloten met een **slotsessie** waarbij enkele proeftuinen werden voorgesteld. Tijdens deze sessie werden ook beleidsaanbevelingen vanuit de verschillende projecten gepresenteerd en kregen deelnemers de mogelijkheid om resultaten te tonen en te netwerken binnen het lerend netwerk.

Tijdslijn

Uitgevoerde projecten

Het project begon met een **online kick-off evenement**, waarbij een vertegenwoordiger van Europa WSE geïnterviewd werd over de doelstellingen van de projecten en de verwachte eindproducten. Tijdens deze sessie presenteerden projectpromotoren hun projecten, en werd het lerend netwerk uitgelegd. Vervolgens organiseerden we individuele gesprekken met projectverantwoordelijken om hun projecten beter te leren kennen en hun verwachtingen met betrekking tot het lerend netwerk te bespreken. Op basis van deze gesprekken stelde de stuurgroep een overzicht van de projecten op, dat beschikbaar werd gemaakt op de [webpagina](#) van het lerend netwerk.

Tijdens de eerste **intervisie** op 27 september 2021 werd een toelichting gegeven over de **nieuwe webpagina van het lerend netwerk**, en werden **vragen van de projectverantwoordelijken beantwoord**. Deze vragen behandelden onderwerpen zoals duaal leren in het hoger onderwijs, financiële incentives voor ondernemingen en lerenden, mentoropleiding, en het sensibiliseren van ondernemingen. Na deze toelichting gingen de projectverantwoordelijken met elkaar in gesprek in groepen, waarbij vragen aan de departementen OV en WSE werden besproken, evenals thema's voor rondetafelgesprekken die vooraf verzameld waren via een vragenlijst, individuele gesprekken en de kick-off.

Verslagen van zowel de kick-off als de eerste intervisie werden opgesteld en gedeeld binnen het netwerk. Deze verslagen bevatten ook aanvullende informatie, zoals details over het ontwerpdecreet duaal leren in het volwassenenonderwijs, en nuttige links naar opvolgings- en evaluatietools.

Vanuit de bredere werking van het departement Werk en Sociale Economie, in samenwerking met partners, werd een **inspiratie-event over duaal leren** aangeboden op 5 mei 2022, waarbij een keuzeworkshop diende als kick-off voor duaal leren in het volwassenenonderwijs, in lijn met het goedgekeurde decreet van 25 maart 2022. Hier werden vragen over de nieuwe regelgeving besproken, evenals vragen van de centra voor volwassenenonderwijs die deelnemen aan het ESF-project duaal leren Bis.

Vanaf november 2022 tot februari 2023 werden de **deelnemende proeftuinen** bezocht. Tijdens deze bezoeken hebben we de doelstellingen van de projecten besproken en gevraagd naar de sterke punten en uitdagingen van elk project. Daarnaast zijn verschillende observaties, aanbevelingen en toekomstperspectieven voor duaal leren aan bod gekomen. We hebben ook input verzameld over mogelijke thema's voor intervisies en de perceptie van de projecten ten opzichte van de regelgeving rond duaal leren. Na elk bezoek hebben we een verslag opgesteld om de belangrijkste bevindingen te documenteren.

Na het raadplegen van de deelnemende instellingen over hoe het lerend netwerk hen kon ondersteunen, werd door alle betrokkenen '**netwerken**' als de belangrijkste behoefte aangegeven. Daarom werd de **intervisiedag** op 26 januari 2023 volledig gewijd aan dit aspect. Het programma werd samengesteld met als doel de deelnemers zoveel mogelijk van elkaar te laten leren door ervaringen uit te wisselen. In april 2023 hebben we een **sjabloon** ontwikkeld om de deelnemers te begeleiden bij het leveren van inhoudelijke input aan het lerend netwerk, waardoor een gestroomlijnde verslaggeving mogelijk was.

In mei 2023 werden verschillende **netwerkmomenten** georganiseerd door enkele deelnemende proeftuinen om de deelnemers samen te brengen en kansen te bieden voor interactie, het delen van best practices en het versterken van relaties binnen het netwerk. Daarnaast vonden in mei en juni 2023 twee **intervisies** plaats, gericht op **mentoren** en **werving en selectie**, waarbij enkele proeftuinen werden uitgelicht en gepresenteerd als voorbeelden van succesvolle implementatie van duaal leren.

Op 25 oktober 2023 vond de **slotsessie** plaats, een belangrijke afsluitende bijeenkomst van het project. Tijdens deze sessie werden enkele proeftuinen voorgesteld om successen te vieren en lessen te delen. Daarnaast was er een presentatie van beleidsaanbevelingen en een productenmarkt, waardoor deelnemers de kans kregen om resultaten te tonen en te netwerken met andere betrokkenen binnen het lerend netwerk. Er waren in totaal 60 aanwezigen, waaronder niet alleen instellingen die hebben bijgedragen aan de proeftuinen, maar ook personen uit diverse sectoren.

Het project volgde de vooropgestelde planning.

Beleidsaanbevelingen

Binnen de context van duaal leren hebben de betrokken projecten een scala aan standpunten en visies geuit. Deze diversiteit van perspectieven komt duidelijk naar voren in verschillende cruciale domeinen van duaal leren, variërend van het vaststellen van een kader en financiële ondersteuning tot het opleiden van mentoren en de rol/verantwoordelijkheid van de werkplekken. Hieronder worden de beleidsaanbevelingen geformuleerd.

Er bestaat momenteel in het hoger onderwijs nog steeds discussie over de behoefte aan een samenhangend en regulerend **kader voor duaal leren**. Hoewel er voorstanders zijn van een kader dat criteria en richtlijnen bevat voor erkenning van trajecten, curriculum, incentives, mentorvorming, en administratieve vereenvoudiging, zijn er ook geluiden die pleiten voor een meer flexibele benadering, omdat zij vrezen dat een te strikt kader de innovatie kan belemmeren en onvoldoende ruimte biedt voor maatwerk. In het volwassenonderwijs is er al een kader voor duaal leren. Alle projecten zijn het eens dat dit kader noodzakelijk is, toch is er geen unanimitieit over wat er juist vastgelegd moet worden. Zo zijn er centra die aangeven dat het huidige regelgevend kader enkele beperkingen inhoudt voor initiatieven die anders in duaal leren georganiseerd kunnen worden.

Over het **opleiden van mentoren op de werkplek** zijn de meningen ook verdeeld. De projecten adviseren dat een beleidsbenadering moet worden ontwikkeld die zowel gestandaardiseerde mentoropleidingen op Vlaams niveau als instellingsspecifieke benaderingen mogelijk maakt. Een gestandaardiseerde mentoropleiding kan waardevol zijn omdat het een basis biedt voor alle mentoren en de focus legt op algemene aspecten van duaal leren. Tegelijkertijd zou er ruimte moeten zijn voor instellingen om specifieke behoeften en visies aan te pakken door flexibiliteit in het opleidingsproces toe te staan. Het beleid zou moeten streven naar een evenwicht tussen standaardisatie en maatwerk, zodat mentoren effectief kunnen worden opgeleid in het begeleiden van duale leertrajecten. Daarnaast is er ook een oproep naar een **structurele verankering van de functie van mentor in de onderneming** door ze voldoende ruimte te geven om de begeleidende taken in het duaal leren op te nemen.

Gezien de aanzienlijke tijdsinvestering die duaal leren vereist, zijn de projecten van mening dat er extra middelen beschikbaar moeten zijn voor **financiering**. Met name voor de individuele begeleiding van studenten en coaching zijn financiële middelen noodzakelijk om de kwaliteit van duaal leren te waarborgen.

De projecten van het hoger onderwijs benadrukken het belang van voldoende **werkplekken** en investeringen van het werkveld zoals bedrijven in studenten. Tegelijkertijd wijzen ze op het belang van een duidelijk positief rendement voor bedrijven en instellingen, en worden oplossingen voorgesteld, zoals bijvoorbeeld het uitbreiden van de premie voor kwalificerend werkplekleren voor ondernemingen naar alle opleidingen waarbij de lerende een deel van zijn competenties leert op een werkvloer.

Er heerst verdeeldheid over de **leervergoedingen** voor studenten in het hoger onderwijs. In sommige projecten wordt gepleit voor een leervergoeding, dit kan een wezenlijk verschil maken, vooral voor kansarme jongeren. Anderen vrezen echter dat leervergoedingen de focus kunnen verschuiven van leren naar werken, en bijgevolg de aandacht voor het leerproces zou verzwakken, en dat extra kosten ondernemingen kunnen ontmoedigen om deel te nemen. Tot slot is er ook de oproep om duaal leren **administratief** eenvoudiger te maken.

Kortom, de discussies en standpunten omtrent duaal leren weerspiegelen de complexiteit en diversiteit van dit onderwijsmodel. De verdeeldheid over deze cruciale aspecten benadrukt de uitdagingen en mogelijkheden die duaal leren met zich meebrengt voor instellingen hoger- en volwassenonderwijs in Vlaanderen. Desalniettemin is zien projecten onverdeeld de meerwaarde in van samenwerking tussen opleidingsaanbieders en arbeidsmarkt, zowel in het kader van duaal of intensief werkplekleren binnen volwassenenonderwijs, als in het kader van werkplekleren binnen het hoger onderwijs.